

DE KLEINE KRONIEK

het mededelingenblad van de
oudheidkamer voor TIEL
en **OMSTREKEN**

Uitgave: Vereniging Oudheidkamer voor Tiel en Omstreken
<http://www.oudheidkamer-tiel.nl>
Redactie: Frits Kat
Koos Gelens
Pierre van der Schaaf
Annemarie Daalderop
Liesbeth de van der Schueren-Bauduin
Redactieadres: Nieuwe Tielseweg 20-23
4001 JW Tiel
Tel. 0344-620220
E-mailadres: **secretaris@oudheidkamer-tiel.nl**

Zondag 12 januari 2014 : Nieuwjaarsreceptie

Het bestuur van de Oudheidkamer nodigt alle leden uit voor een Nieuwjaarsreceptie waarbij wij elkaar een gelukkig en gezond 2014 kunnen wensen. We rekenen op een grote opkomst want de sfeer was in vorige jaren altijd geanimeerd en gezellig. Drankjes en hapjes staan voor u klaar!
Aanvang 14.00 uur in De Drumptse Hof.

Dinsdag 21 januari: Van telex tot tablet, door Louis van de Geijn

De krant zoals wij die kennen, heeft meer verleden dan toekomst. Ik wil in mijn lezing toch de nadruk leggen op de recente ontwikkeling en een poging doen die naar de komende tijd door te trekken. Digitale technieken hebben overal revoluties teweeg gebracht, zeker ook in de communicatie en de media. Dat is al tientallen jaren geleden begonnen binnen de bedrijven. De laatste tien jaar is het ook zichtbaar geworden in de markt, tussen de makers en de consument. Om het een beetje filosofisch uit te drukken: communicatie wordt steeds meer **onmiddellijk**. De term "media" krijgt zodoende ook een andere inhoud. Dat stelt de gevestigde partijen voor grote problemen. Ik zal mij met name op dit thema richten. Ik zal daarbij zoveel mogelijk terugrijpen op de lokale situatie, de regionale krant en de lokale weekbladen. Toen ik als journalist begon, verschenen in Tiel e.o. nog drie of vier regionale kranten. De vraag is wanneer de laatste (in de huidige verschijningsvorm) verdwijnt.

Donderdag 13 februari: Muziek uit de Baltische Staten, door Pierre van der Schaaf

Maar al te vaak worden de Baltische Staten op één hoop gegooid terwijl er van een organische eenheid geen sprake is! Nog minder dan dit bij België het geval is! Estland en Letland hadden een heel andere culturele, godsdienstige en taalkundige, achtergrond dan het zuidelijkst gelegen Litouwen. En dat is allemaal hoorbaar in de muziek. Zo wordt muziek uit Estland wel als volgt gekenmerkt: "Als je een donker wijsje hoort dat naar jouw gevoel veel te langzaam gaat, dan weet je dat het van een componist uit Estland is." Muziek uit Letland is anders van karakter en heeft decennia lang onder invloed gestaan van Duitse componisten zoals Richard Wagner. Deze vluchtte in zijn jeugd jaren uit Riga met achterlating van hoge schulden. Indrukwekkend was in 1988 de door 300.000 demonstranten die (succesvol!) patriotische liederen zongen tegen de Sovjet overheersing. Muziek uit Litouwen is anders van karakter en is meer gelieerd aan de muziek uit Polen. Van de componisten uit de Baltische Staten is de uit Estland afkomstige Arvo Pärt de meest bekende. Maar wist u dat befaamde musici als Gidon Kremer, Philippe Hirschhorn, Ilya Grubert, Neemo en Paavo Järvinen, en, last but not least, 'onze' Mariss Jansons hun wortels in de Baltische Staten hadden? De lezing wordt gelardeerd met uitgebreid (bewegend) beeld- en geluidsmateriaal.

Donderdag 27 februari: Een lezing over het Rijksmonument 'Ter Navolging' in Tiel door Jan Hogendoorn.

Lang niet alle Tielenaars die zich via de Stationsstraat en de Stationsweg naar het Tielse station spoeden staan (in gedachten) stil bij het feit dat zij dan een uniek Rijksmonument passeren: de uit 1786 daterende begraafplaats "Ter Navolging" die op de hoek met de Lingedijk is gelegen. "Ter Navolging" betekent overigens geen uitnodiging aan de levenden de gestorvenen te volgen! De begraafplaats had een voorbeeldfunctie: omdat men ontdekt had dat het in en rond een kerk begraven onhygiënisch was en werd het buiten de stadsgrenzen begraven gepromoot. De Tielse begraafplaats "ter Navolging" was de eerste in zijn soort. Sinds het begraven van Wilhelmina Claszen op 30 december in het stichtingsjaar zijn er ettelijke duizenden personen begraven. Het Noordelijke deel (met minimaal 1.500 maar mogelijk meer dan 2.000 begraven personen) is gelukkig bewaard gebleven terwijl de Zuidelijke deel bovengronds is gesloopt, maar ondergronds goeddeels intact gelaten. De sloop vond plaats in het kader van een wegenplan dat uiteindelijk nooit is gerealiseerd. Niet alleen stichter J.D. van Leeuwen ligt op 'Ter Navolging' begraven, ook zijn er graven en grafmonumenten van tal van andere bekende Tielse familienamen zoals van Lidth de Jeude, Boudewijn, Kütthe, van Rappard, Tydeman en tal van graven van minder bekende personen waaronder een Admiraal en tal van eertijds Tielse middenstanders. Een speciale plaats wordt ingenomen door het graf van het Burgerweeshuis waar onlangs een steen met de namen van daar begraven wezen is geplaatst. Momenteel zijn er vergevorderde plannen de begraafplaats te reactiveren.

Jan Hogendoorn, een deskundige op het gebied van historische begraafplaatsen, en lid van het bestuur van de Stichting tot Instandhouding van historische begraafplaatsen in Tiel e.o., zal op de van hem bekende enthousiaste en deskundige wijze tal van geheimzinnige sluiers rond deze voor tallozen 'laatste rustplaats' oplichten.

Overigens is de genoemde Stichting nog op zoek naar afbeeldingen van op 'Ter Navolging' begraven personen en hun achtergronden. De stichting is te bereiken via haar website: www.ternavolgingtiel.nl.

Maandag 10 maart: Steenfabrieken in het rivierengebied, lezing door mevrouw J. van Rijn

De baksteenfabricage langs de grote rivieren is een van de oudste activiteiten in het rivierengebied. Vaak ontstaan als neventak van het boerenbedrijf, ontwikkelde zich vanaf 1840 in de uiterwaarden van de Rijn en Waal een bloeiende baksteenindustrie. Het aantal steenfabrieken nam vanaf die tijd explosief toe, om vanaf de jaren zeventig van de vorige eeuw weer af te nemen. Op dit moment zijn er nog maar enkele productielocaties over. Zoals de steenfabrieken in Echteld en Zennewijzen. Toch is de productie van baksteen niet afgenomen, Integendeel. In 1824 produceerden de 39 Gelderse steenfabrieken met 700 medewerkers 40 – 50 miljoen stenen . In 2000 produceerden de 20 medewerkers van steenfabriek De Schipperswaard in Echteld 30 miljoen straatklinkers per jaar. Aanvankelijk kende de fabricage veel handwerk en waren er veel (seizoen)arbeiders nodig. Maar er werd steeds meer gemechaniseerd en nu is het productieproces volledig geautomatiseerd. In haar lezing laat mevrouw Van Rijn zien welke ontwikkelingen de baksteenindustrie in de Betuwe tussen 1800 en 2000 heeft doorgemaakt, waarbij zij inzoomt op de fabrieken in Echteld en Zennewijzen.

Maandag 31 maart zou er een lezing over de familie ridder van Rappard gehouden worden, die helaas wegens bijzondere omstandigheden **geen doorgang** kan vinden.

Wij hopen dat er in het volgende lezingenseizoen gelegenheid is meer te horen over deze illustere familie, waarvan leden ook in Tiel hebben gewoond.

Er wordt geprobeerd een andere activiteit te organiseren tegen eind maart.

U hoort daarover in de volgende Kleine Kroniek die in de eerste helft maart zal verschijnen.

OPROEP

Het bestuur vraagt wie van onze leden zich beschikbaar wil stellen voor de opmaak van ons blad **De Nieuwe Kroniek**, dat driemaal per jaar verschijnt.

Bent u geïnteresseerd, wilt u zich dan in verbinding stellen met de heer Bert Leenders tel. 0344-652287, bnleenders@hetnet.nl